OIKEUSMINISTERIÖ

Yksityisoikeus ja oikeudenhoito-osasto
Yksityisoikeus ja maksukyvyttömyys-yksikkö
Lsn Jari Salila

TÄYDENNYS
30.4.2021

*Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle*

**Vesi on meidän - kansalaisaloite vesihuollon yksityistämisen estämiseksi (KAA 2/2020 vp)**

Valiokunnan puheenjohtaja Kalmari tiedusteli 21.4.2021 pidetyssä asiantuntijakuulemisessa oikeusministeriön käsitystä valtiovarainministeriön kansalaisaloitetta koskevassa lausunnossa esitettyyn arvioon, jonka mukaan vesihuoltotoiminnan myymisen kieltäminen edellyttäisi vesihuoltolaitoksen omistamisen osoittamista lailla kunnan uudeksi tehtäväksi.

Asiantuntijoiden lausunnoissa on tuotu esiin, että kunnilla on jo nykyisellään keskeinen vastuu vesihuoltoon liittyvistä asioista vesihuoltolain (119/2001) perusteella. Vesihuoltolaissa ei kuitenkaan ole otettu kantaa vesihuoltotoiminnan järjestämisen tapaan, vaan kysymys on jäänyt kunnan itsensä päätettäväksi. Tähän nähden vesihuollon järjestämistavasta säätäminen näyttäisi rajoittavan kunnan liikkumavaraa toiminnan järjestämisessä voimassaolevaan lainsäädäntöön verrattuna. Se, tarkoittaisiko kansalaisaloitteessa tavoiteltu oikeustila uuden tehtävän osoittamista kunnalle, saattaa jäädä riippumaan sääntelyn yksityiskohdista. Nämä eivät ole tällä hetkellä tiedossa, eikä puheenjohtaja Kalmarin esittämään kysymykseen ole annettavissa yksiselitteistä vastausta.

Perustuslakivaliokunnan kannanottojen perusteella näyttäisi siltä, että rahoitusperiaatteen toteutumista tulisi tarkasteltavaksi siitä riippumatta, onko asiassa kyse uuden tehtävän osoittamisesta kunnalle. Perustuslakivaliokunta on kuntien itsehallintoa koskevassa käytännössään korostanut, että tehtävistä säädettäessä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan. Valiokunta on myös katsonut, että kunnille osoitettavat rahoitustehtävät eivät itsehallinnon perustuslain suojan takia saa suuruutensa puolesta heikentää kuntien toimintaedellytyksiä tavalla, joka vaarantaisi kuntien mahdollisuuksia päättää itsenäisesti taloudestaan ja siten myös omasta hallinnostaan (näin esim. PeVL 15/2020 s. 4).

Perustuslakivaliokunta on mainitussa lausunnossaan (s. 4) todennut rahoitusperiaatteen tulevan sovellettavaksi myös, jos kunnilla jo oleviin lakisääteisiin tehtäviin kohdistetaan uutta lainsäädäntöä, joka vaikuttaa kunnan edellytyksiin suoriutua näistä uusista velvoitteista. Lausunnossaan perustuslakivaliokunta viittaa lisäksi aikaisempaan valtionosuusjärjestelmää koskevaan lausuntokäytäntöönsä, jonka mukaan perustuslain turvaaman

rahoitusperiaatteen kannalta ei ole riittävää arvioida sen toteutumista koko kuntasektorin tasolla, vaan vaikutuksia on tarkasteltava myös yksittäisten kuntien osalta.